

pisnega imena. To sta Šentlovrenc in pa Ojstrica, dva stara soseda, ki ju je tudi versajski mir ločil na dva dela. Na veleposestvu Landhaus, ki stoji pod kamenško skalo sredi lepe ravne police, je tudi postavljen mejnik, ki so ga tja prenesli iz Saksonskega.

Kakor da bi se Drava globoko zamislila nad tem, ker so jo za nekaj kilometrov napravili za mejo, se skoraj neslišno zлива dalje po široki strugi. Njena gladina je mirna, brez vrtincev in brez kolovratov. Mrak lega na globačo, ko stopam po cesti nad strugo tja proti Viču. Vendar še ne bo takoj noč, kajti globača se že temni in je polna raznih senc, ko se sonce še ovija hribovja na obeh straneh doline. Mračne in otožne barve se zgoščujejo od enega brega do drugega in barvajo kraj brez imena s čudnimi nepopisnimi barvami. Dolge, pošastne sence, ki se stegujejo čez dravsko gladino, stiskajo srce, da vstajajo v njem črne misli kljub vedrim možganom. Tedaj me predramita dva vesela otroška vriska. Doli pod cesto zagledam pastirčka, ki pase belo živino laboške pasme, na drugem bregu Drave, onkraj versajskega plotu, pa vidim vihrati pastiričko ob čredi živine.

Pastirička je prva zaklicala:

„Ole, ole Šimej!“

Pastirček je odgovoril:

„Ole, ole Mojcej!“

Vriska se ponavljata in se zlivata v en sam, prešeren, razposajen glas, ki postaja pesem obeh bregov, ki raste in se dviga vedno više pod nebo. Pod to pesmijo, na dnu globoke struge, se dravske vode tiho pretakajo proti vzhodu. Ko strmim vanje, se mi zdi, da se čuje iz njih neko skrivnostno, preroško šumenje. Ali ne napovedujejo tudi te vode, da bo prišel čas, ko se bodo tudi one razburkale, ko bodo vrtinci in kolovrati te struge završali in pljusknili ter se združili z viharjem, ki bo za vedno podrl ta versajski plot? Potem bosta spet oba bregova lahko živela v skupnosti in bosta oba soseda, slovenski in nemški, postala svobodna mejaša, svobodna naroda v pravični človeški skupnosti...

Pesem pastirjev na obeh bregovih tihe reke, ki noče prenehati, potrjuje to tiho, večerno upanje...

## Vojna balada

Igo Gruden

Pôlnoč in eno in dve in še tri  
čula sva bítí v tesnobi noči,  
nisva nobene besede si rekla;  
ko se je ura za uro iztekla,  
sva se vprašala: Zakaj še ne spi?

Kod so takrät tvoje misli hodile?  
Nežne so bile, to vem, kakor cvet.  
Moje so mračne in težke blodile  
v krajih, kjer strašne so bitke se bile,  
z grozo pred smrtjo pretresale svet.

Mislil na žene sem, daljne neveste,  
ki na jesen vsak deževni večer,  
kadar so vrane vzletele kraj ceste,  
so vpraševale se: Ptice, kam greste? —  
v strahu sledile v neznano jim smer.

Pólnoč! in ena! in dve! in še tri! —  
vsaka od njih vse noči zdaj bedi:  
Da le živi! — so edine njih želje,  
luč, ki jim sveti ob zglavju postelje,  
morda za dragim že rajnim gori.

## Evropske krize in slovenski narod

A. J a v o r

**P**reden preidemo od meščanstva in proletariata na razredno in politično obravnavo drugih slovenskih družbenih plasti — namreč kmetov, malomeščanskega sloja slovenske inteligence in malomeščanskega sloja slovenske nižje duhovščine — je treba odgovoriti na vprašanje, kje je vzrok, da so se kljub ugotovljeni zaostalosti slovenskega kapitalističnega razvoja, ki še ni bil sposoben skovati slovenskih dežel v narodno enoto, slovenske narodne težnje v revolucionarnem letu zgostile v slovenske jezikovno kulturne šolske in upravne zahteve ter dosegle svoj, vsekakor še močno platonični višek v ideji združene Slovenije.

V odgovor na gornje vprašanje, ki ga moremo podati v okviru pričujoče razprave seveda le v poglavitnih in splošnih obrisih, medtem ko celotno problemsko reševanje lahko samo naznačimo, hočemo najprej poudariti, da si zveze med kapitalističnim osvojevanjem gospodarskega in družbenega poprišča ter med nacionalnim kalenjem zlasti pri malih in slabotnih narodih ne smemo predstavljati mehanično. Nacionalno brstenje je brezpogojno vezano na kapitalistično presnavljanje starega življenjskega načina, izživlja se pa lahko v kaj različnih začetnih poganjkih. Tu imajo zadnjo besedo razmere, okoliščine in pogoji, v katerih mora narodna rast prodreti skorjo svojega materialnega legla. Često tudi ni potrebno, da ji dasta prvotni vzgon domač kapitalistični razmah in samo domači kapitalistični izvor. Zgoditi se more, da je v svojem izhodišču posledica sicer pristno domačih življenjskih in eksistenčnih sprememb, ki pa svoje nujne kapitalistično razvojne iniciative in podlage nimajo le doma in morda tudi ne pogla-